

Prikazi i osvrti

Krunica Djevice Marije

U mjesecu svibnju, Marijinu mjesecu, a u sklopu Marijanskog kongresa Pokreta fokolara,* želim vam ukratko predstaviti Apostolsko pismo o krunici što ga je papa Ivan Pavao II. 16. listopada 2002. uputio biskupima, svećenicima i svim vjernicima (hrv. prijevod: *Krunica Djevice Marije - Rosarium Virginis Mariae*, KS, Zagreb, 2003.). Tim povodom Papa je razdoblje od listopada 2002. do listopada 2003. proglasio Godinom krunice (br. 3).

Na početku smo druge polovice Godine posvećene krunici Bl. Djevice Marije u kojoj Petrov nasljednik kršćanskim zajednicama toplo preporučuje moljenje i promicanje krunice, poziva na bolje upoznavanje punog značenja ove molitve i njezino ponovno otkrivanje tamo gdje je pala u zaborav. Zato će biti korisno da se pobliže upoznamo najprije s povodom i nakanama, zatim sa sadržajem i unutarnjom podjelom apostolskog pisma te na kraju s njegovim glavnim značajkama i temeljnom porukom.

Valja se prisjetiti da je Papa na završetku Velikog jubileja godine 2000. u apostolskom pismu *Ulaskom u treće tisućljeće* pozvao sve vjernike da milosti Duha koje su primili u Jubilejskoj godini pretoče u konkretne smjernice svojega kršćanskog djelovanja i učine novi zamah u svojoj duhovnoj i pastoralnoj zauzetosti. Želio ih je potaknuti da razmatraju Kristovo lice kako bi i u ovom povijesnom času na njihovu licu zasjalo Kristovo svjetlo. Novi dokument Krunica Djevice Marije specifična je nadopuna i stanovita konkretizacija tada danih smjernica. Sada Ivan Pavao II. "osjeća potrebu iznijeti razmišljanje o krunici, gotovo kao neku vrstu marijanskog dodatka tom apostolskom pismu i poziv na razmatranje Kristova lica u zajedništvu s njegovom presvetom Majkom i u njezinoj školi. Moliti krunicu nije ništa drugo doli razmatrati s Marijom Kristovo lice" (br. 3). Kroz cijeli dokument provlači se dakle ova temeljna programska misao: na Marijin način, u Marijinom društvu i njezinoj školi dublje upoznati i dosljedno slijediti Krista.

* Predstavljanje je održano 17. svibnja 2003. godine u Splitu.

Smještaj u aktualni trenutak i konkretne prilike

U uvodu Papa opisuje aktualni trenutak, povijesni i crkveno-teološki kontekst, "osvit novog tisućljeća" u kojemu on ovu staru, jednostavnu i duboku kontemplativnu kršćansku molitvu preporučuje, predlaže je mjesnim Crkvama i dopunja otajstvima svjetla te ponovno aktualizira kao "duhovni put kršćanstva" u budućnost. Već je Koncil stavio Krista kao alfu i omegu u središte cjelokupnoga kršćanskog navještaja i svjedočenja. Krunica pak treba poslužiti kao djelotvorno sredstvo dubljeg upoznavanja Krista i sjedinjenja s Kristovim otajstvom. Nasuprot raznim površnim klišejima i jednostranim shvaćanjima ove molitve i među samim katoličkim vjernicima Papa nam krunicu otkriva u njezinu cjelovitu značenju i pravom svjetlu kristološke usmjerenosti, kao sažetak cijeloga evanđelja i kao bitno meditativnu molitvu. "Premda je po svome obliku marijanska, krunica je sva usredotočena na Krista ... sadrži dubinu cjelokupne evanđeoske poruke, tvoreći gotovo njezin sažetak" (br. 1). Zato, moleći krunicu, Božji narod "sjeda u Marijinu školu da bi se uveo u razmatranje ljepote Kristova lica i iskustvo dubine njegove ljubavi" (isto).

Potom Papa spominje neke svoje prethodnike koji su veliko značenje pridavali ovoj molitvi, nadodajući osobito svoje vlastito iskustvo s krunicom. Time hoće reći da zapravo nastavlja tragom Petrovih nasljednika, imajući pred očima današnje konkretno vrijeme. Prije 120 godina papa Lav XIII. izdao je posebnu encikliku o krunici, Pavao VI. je u svojoj apostolskoj pobudnici *Marialis cultus* u duhu Koncila obnovio marijansku pobožnost i naglasio osobito njezino kristološko usmjerenje. Sada u povodu 40. obljetnice otvaranja Koncila Ivan Pavao II. progovara o krunici iz svojega duhovnoga iskustva. Ova je molitva u čast Mariji, a s Marijom promatrajući Krista i njegov misterij imala važno mjesto u Papinu duhovnom životu i pratila ga, kako kaže, "u trenucima radosti i trenucima kušnje. Njoj sam povjeravao tolike brige i u njoj sam uvijek nalazio utjehu" (br. 2). Neposredno nakon što je izabran za Petrova nasljednika Ivan Pavao II. je izjavio: "Krunica je moja najdraža molitva." U njoj vidi meditativnu aktualizaciju 8. poglavlja konstitucije LG koja ocrtava čudesnu prisutnost Majke Božje u otajstvu Krista i Crkve. Otajstva krunice uvode vjernika u živo zajedništvo s Kristom - po srcu njegove Majke. Istodobno u deseticama krunice obuhvaćaju se događaji iz kojih je satkan život pojedinca, Crkve, naroda i cijeloga čovječanstva. Papa je već svoju biskupsku službu stavio pod zaštitu Kristove Majke geslom "Totus tuus". Sada u 25. godini pontifikata izražava "svoju zahvalnost Gospodinu riječima njegove presvete Majke" za sve primljene milosti.

Nisu li Papina očekivanja prevelika? Hoće li njegovo predlaganje krunice i poziv na njezino često moljenje naići na potrebit odjek u Crkvi ili će mnogi katolici prečuti glas svojega vrhovnog pastira? Vjera i

crkvenost mnogih kršćana danas je u krizi, a sadašnje vrijeme ne pogoduje meditaciji i sabranosti kao i molitvi općenito. Čuje se prigovor da je krunica suhoparna, dosadna i nesuvremena molitva za naše doba (br. 26). Takve i slične prigovore Papa je imao u vidu. On, dakako, uviđa opasnost podcjenjivanja krunice i smanjenja zanimanja za nju među katoličkim vjernicima. Krunica je kao i sve pobožnosti zacijelo u krizi. Neki su koncilsko naglašavanje otajstva trojedinog Boga i Bogočovjeka Isusa Krista u liturgiji tumačili kao umanjivanje važnosti krunice. Drugi opet smatraju da je krunica premalo ekumenska. Želeći obeskrjepiti spomenute prigovore, Ivan Pavao II. najprije ukazuje da štovanje Bogorodice valja pravo otkriti u onom svjetlu u kojem ga promatra Drugi vatikanski sabor. A Koncil pak ističe temeljnu usmjerenost čašćenja Marije prema kristološkom središtu kršćanske vjere Kristu. Zato pravo shvaćena marijanska pobožnost vodi Kristu: jer "dok se Marija časti, Sin (se)... pravo poznaje, ljubi, slavi" (LG 66).

Ipak, najvažniji razlog poticanja na molitvu krunice i oživljavanja te najljepše tradicije razmatranja i meditativne molitve jest u tome "što je ona najučinkovitije sredstvo" koje vjernicima pomaže da zauzeto i doživljeno uranjaju u razmatranja kršćanskog otajstva spasenja (br. 5). Dvije su današnje žurne potrebe koje na poseban način daju aktualnost molitvi krunice: promicanje mira u svijetu i briga za obitelj. Krunicu su već neki Papini prethodnici smatrali djelotvornim duhovnim sredstvom protiv društvenih zala (br. 2). Na početku 3. tisućljeća u tolikim se dijelovima svijeta događaju krvoprolića i različita nasilja. Zato se utječemo Bogorodici da izmolimo dar mira. Obitelj, ta temeljna i prvotna stanica društva, danas je na strahovitom udaru raznolikih sila koje je ugrožavaju i rastaču. Molitva krunice bit će djelotvorna pomoć u susretu s tim razornim učincima moderne krize. Tà, Gospodin je Mariji u osobi voljenog učenika Ivana povjerio sve sinove i kćeri Crkve: "Ženo, evo ti sina" (Iv 19,26). Kao što je u prethodnim stoljećima u Lourdesu i Fatimi Kristova majka pozvala na taj oblik kontemplativne molitve, tako i danas preko krunice želi iskazati svoju majčinsku brigu za cijelo čovječanstvo. Ovaj uvodni dio Papa završava napomenom da je mnoštvo svetaca u povijesti Crkve u krunici pronašlo "istinski put posvećenja" (br. 8), posebno spominjući i na više mjesta citirajući svetoga Ljudevita Mariju Grigniona de Montforta.

Krunica - sažetak svega evanđelja

Nakon uvoda slijede tri poglavlja sa sljedećim naslovima: Razmatrati Krista s Marijom, Otajstva Krista - otajstva Majke, Meni je živjeti Krist te zaključne misli. Prvo poglavlje (br. 9-17) izlaže kako je Marija "nenadmašan uzor" razmatranja Krista. Otajstva krunice su zapravo Marijina u srcu utisnuta kontemplativna sjećanja i posadašnja onih

djela koja je Bog učinio u Kristu. Od svih stvorova nitko nas od nje ne može bolje uvesti u tajnu i poznavanje Krista. Zato od Marije valja učiti Krista, suobličiti se Kristu s Marijom, moliti Krista s Marijom i naviještati ga s Marijom. Predlažući Majku Božju kao najizvršnji put prema Kristu, Papa zapravo samo tumači i primjenjuje koncilsku nauku da je prava marijanska pobožnost uvijek kristološka, vodi boljem upoznavanju Sina Božjega i vršenju njegovih zapovijedi.

Zadaća je svakog od nas upravljati svoj pogled srca i duha u Kristovo lice, prepoznati njegovo otajstvo boli i slave da bi iskusili ljubav Božju koja se u njemu očitovala. Razmatranje Krista ima u Mariji nenadmašiv uzor. U njoj se naime oblikovalo Kristovo ljudsko lice još prije rođenja. Njezin pogled u Isusa bio je ispunjen klanjanjem i divljenjem; bio je to upitan pogled kad ga je ponovno našla u hramu, prodoran pogled u Kani Galilejskoj kad je predusrela i zapazila i njegove skrivene osjećaje, pogled boli pod križem, radostan pogled uskrslog jutra i gorljivi pogled na dan Duhova. Jednom riječju, "Marija je živjela s pogledom upravljenim na Isusa i pohranjivala u sebi svaku njegovu riječ" (br. 11). Sjećanja na Isusa bila su utisnuta u njezinu srcu, prebirući po njima molila je na neki način svoju krunicu. Sada proslavljena u nebu pred Crkvu hodočasnici stavlja "otajstva" svoga Sina da ih razmatramo i doživimo njihovu spasenjsku snagu. "Kada moli krunicu, kršćanska zajednica preuzima Marijina sjećanja i njezin kontemplativni pogled" (isto). Krunica polazi, dakle, od Marijina iskustva i izrazito je kontemplativna molitva, zahtijeva polagan ritam da bismo razmišljali kroz srce Kristove majke o događajima života Gospodinova. Gdje se previdi ova kontemplativnost, ili ako ju se ne poštuje, napominje Papa, krunica ostaje bez duše, lako se izrodi u mehaničko suhoparno opetovanje praznih formula.

"Uranjanje u Otkupiteljev život, od otajstva do otajstva, vodi tome da se ono što je on učinio i što liturgija uprisutnjuje duboko usvaja i oblikuje naše živote" (br. 13). Duh Sveti je unutarnji učitelj koji kršćanina uvodi u puninu istine o Kristu. Marija je pak ona koja najbolje od svih ljudi poznaje Spasitelja i može nas uvesti u duboko poznavanje njegove tajne i njegove poruke, primjerice, kad u Kani poziva slugu da čine što im Isus naredi ili kad kod Navještenja poslušnom vjerom zaključuje: "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi." Suobličiti se Kristu, važna je značajka i zahtjevan ideal kršćanske duhovnosti. Zaodijevanje Kristom postiže se čestim prijateljskim druženjem s Gospodinom. Krunica je vjernicima pomoć koja ih uvodi u Kristov život u Marijinu društvu. Jer Kristova majka je najizvršnji ud Crkve, veli Koncil, i istodobno "Majka Crkve", koja na neki način "rađa" nove članove otajstvenog tijela, a sama je najizvršnja slika majčinstva Crkve. Kao što je "brižno pratila odrastanje Krista u nazaretskom domu", "i nas istom brigom odgaja i oblikuje" (br. 15), dok se Krist ne "oblikuje" u nama (usp. Gal 4,19).

Krist je jedini posrednik spasenja između Boga i ljudi. On nas poziva da trajno molimo i uči nas kako moliti. Marija nam pak pokazuje put ustrajne molitve, moleći s nama i za nas. Zajedničko moljenje krunice u župnim zajednicama Ivan Pavao II. preporučuje kao djelotvorni navještaj Krista, kao pastoralna nezaobilazno pomoćno sredstvo u navještaju evanđelja. Zašto se u današnjim izazovima i krizama crkvenog života ne služiti tim sredstvom s istom vjerom naših predaka.

Drugo poglavlje Otajstvo Krista - otajstvo Majke (br. 18-25) tumači ključnu misao da je Gospina krunica "sažetak svega evanđelja". Najprije iznosi razloge nadopune tradicionalne krunice "otajstvima svjetla" te tumači sve četiri vrste otajstava. Razmatranje tih bitnih nizova događaja iz Kristova života pobuđuje želju za dubljim poznavanjem Krista. Crkveni život našega vremena ovisit će o tome hoće li vjernici pravo crpiti iz dubina bogatstva i punine otajstva Božjega u Kristu. Papa nam predlaže put Djevice iz Nazareta kako bismo se vinuli do te tajne. Naime otajstvo Krista otkriva istinu o čovjeku. Na tu misao iz konstitucije GS Papa se u svojim dokumentima više puta navraća: "Misterij čovjeka postaje doista jasan jedino u misteriju utjelovljene riječi" (GS 22). Krunica pomaže otvoriti put svjetlu na misterij našega življenja (Božji poziv, smisao trpljenja, preobrazba Duhom).

Nitko ne može u Kristu prepoznati Boga bez poticaja Duha Svetoga. Da bismo objavu Božju prihvatili vjerom, potrebno je iskustvo šutnje i molitve koje otvara put riječi Božjoj da je istinski spoznamo. "Krunica je jedan od tradicionalnih putova kršćanske molitve posvećene razmatranju Kristova lica" (br. 18). Ponavljanje Zdravomarije postaje neprekidno hvaljenje Krista kao Sina Božjega i Sina Djevičina. Tradicionalna krunica od mnogih otajstava Kristova života navodi samo jedan određen izbor. Dosadašnji obrazac Papa dopunja otajstvima Kristova javnog života između krštenja i muke "da bi se snažnije istaknula kristološka dubina krunice" (br. 19). Tako dopunjena sada će na "potpuniji način postati sažetak svega evanđelja". Dakle nakon razmišljanja Kristova utjelovljenja i skrovitog života (radosna otajstva) a prije njegove patnje (žalosna otajstva) i uskrse pobjede (slavna otajstva), razmatrat će se osobito značajni trenutci njegova javnog života: krštenje na Jordanu na početku Kristova djelovanja, samoobjavljivanje na svadbi u Kani, navještaj kraljevstva Božjega s pozivom na obraćenje, preobraženje na brdu Taboru te ustanovljenje euharistije kao sakramentalnog izraza pashalnog otajstva.

U nastavku Ivan Pavao II. daje kratko tumačenje svakoga od četiriju nizova otajstava. Radosna otajstva zrače događaje utjelovljenja. Dok ih razmatramo, ulazimo u najdublje uzroke i značenje kršćanske radosti. U žalosnim otajstvima krije se vrhunac objave ljubavi i izvor našega spasenja. U poniženju Krista objavljena nam je ne samo Božja ljubav nego

i sam smisao čovjeka. Niz slavnih otajstava o uskrslom Gospodinu otkriva nam smisao naše vjere i njegovu nadu u eshatološki cilj. I tako, od otajstva do otajstva, krunica nas uvodi u sveobuhvatnu spoznaju Krista Marijinim putem jer je ona nerazdruživo povezana s Kristom, živi od njega i po njemu. Onaj tko krene razmatrati Krista, spozna je i istinu o samome sebi i svojem ljudskom određenju. U Kristu je čovjekov put prema Bogu rekapituliran. "Moliti krunicu", nastavlja Papa govoreći iz osobnog iskustva, "znači povjeriti svoje brige milosrdnom srcu Krista i njegove majke" (br. 25). On nas poziva da moleći i sami steknemo to iskustvo.

Treći dio je naslovljen *Meni je živjeti Krist* (br. 26-38). Riječi naslova ovoga poglavlja uzete su od apostola Pavla: "Meni je živjeti Krist" (Fil 1,21). Ovdje Papa iznosi praktične upute kako pravo moliti krunicu da bi bila put i pomagalo za sjedinjenjem s Kristom. Kod moljenja valja zadržati metodu ponavljanja i razmatranja. No ima mjesta i za kršćansku inventivnost. Dakako riječi Zdravomarije, a onda i Očenaša i Slava ocu, ne valja ponavljati površno nego kao izraz ljubavi i pouzdanja upućen Mariji, a s njom i Isusu. Dok ih ponavljamo i o njima razmišljamo, želimo se potpunije suobličiti Kristu. Bog u Kristu ima uz božansko i ljudsko srce, "sposobno za sve titraje čuvstva". Ivan Pavao II. je svjestan da pojedini kršćani slabo poznaju kršćanske kontemplativne tradicije pa zato podliježu privlačnostima drugih religija. On stoga preporučuje krunicu kao metodu razmatranja koja je plod stoljetnog iskustva Crkve, čiju plodnost potvrđuju bezbrojni sveci, a dodana otajstva svjetla u krunici jesu poboljšanja i prikladne dopune.

Kod navještaja pojedinih otajstava mogu se koristiti prikladne slike da bi se dočarao biblijski prizor. Ta konkretizacija odgovara samoj logici Božjega utjelovljenja. Ipak valja imati u vidu da je krunica pomoćno sredstvo te ne može zamijeniti čitanje Božje riječi i moljenje časoslova nego ih pretpostavlja i upotpunjuje. U tom smislu kod pojedinog otajstva može se pročitati kratki odlomak iz Biblije. U nadahnutoj riječi Svetoga pisma sam Bog nam progovara. Papa nadalje preporuča da se nakon pročitana biblijskog mjesta zastane u šutnji prije nego što nastavimo usmeno moliti. Valja ponovno otkriti vrijednosti šutnje jer je ona pretpostavka razmatranja i meditacije. Riječi Zdravomarije imaju doduše marijansko obilježje ali se ne suprotstavljaju onom kristološkom nego ga ističu i pojačavaju. Težište i spoj između prvog i drugog dijela Zdravomarije upravo je Isusovo ime. Trojstvena doksologija Slava Ocu cilj je i vrhunac kršćanskog razmatranja. Zrnca krunice nisu samo sredstvo brojenja izgovorenih Zdravomarija nego imaju svoju simboliku, usmjeravaju prema križu, podsjećaju na neprekidan hod razmatranja i kršćanskog usavršavanja. Početak i svršetak krunice varira u raznim mjesnim Crkvama, no Litanije Majke Božje su "kruna duhovnog puta koji je doveo vjernika u živi doticaj s Kristovim otajstvom i njegovom presvetom Majkom" (br.

37). Ako se pravo moli "krunica postaje duhovni put na kojemu je Marija majka, učiteljica i voditeljica koja podupire vjernika svojim moćnim zagovorom" (isto). Papa preporučuje da se otajstva svjetla mole četvrtkom, a subotom drugo tjedno razmatranje radosnih otajstava u kojima se osobito ističe Marijina prisutnost.

Za mir u svijetu i u obiteljima

Svoje apostolsko pismo o krunici Ivan Pavao II. povjerava Blaženoj Djevici. Ovaj zaključni dio (br. 39-43) naslovio je riječima velikog Marijinog štovatelja sv. Bartola Longa: "Marijina krunica je slatki okov koji nas veže uz Boga". Kad je god kršćanstvo bilo u pogibelji, utjecalo se Bogorodici i tražilo spas i snagu u molitvi krunice. I danas se nalazimo u teškim iskušenjima. Papa preporučuje moliti krunicu osobito na dvije nakane: za mir u svijetu i u obiteljima. Tu preporuku kratko obrazlaže. Svijet se danas suočava s tolikim izazovima da mu samo "zahvat odozgo" može pružiti nadu u svjetliju budućnost. Krunica je po svojoj naravi molitva za mir jer razmatra Krista, kneza mira. Kad je istinski molimo kao meditativnu molitvu, podupire susret s Kristom, buđi kršćansku zauzetost, donosi plodove ljubavi i čini nas graditeljima mira u svijetu (br. 40). Krunica je oduvijek bila i obiteljska molitva i molitva za obitelj, jačala je obiteljsko zajedništvo i slogu. Nemojmo izgubiti tu dragocjenu baštinu, vratimo se toj molitvi, veli Papa. Mnogi obiteljski problemi nastaju zbog teškoća u međusobnom komuniciranju. Obitelj koja zajedno moli, ostaje složna, njezini članovi postaju sposobni gajiti međusobnu ljubav i slogu, opraštanje i mir. "Vratiti se molitvi krunice u obitelji znači ispuniti svakodnevni život sasvim drugim slikama: slikom otajstva koje spašava, slikom Otkupitelja, slikom njegove presvete Majke" (br. 41). Molitvi krunice valja povjeriti i godine odrastanja djece. Zbog svekolikih brzih promjena u društvu i svijetu i kulturalna razlika među naraštajima u obitelji je sve veća, mnoštvo je poruka, izazova i opasnosti, teško je odgajati vlastitu djecu. Kako prepoznati opasnosti, oduprijeti se kušnjama i zavodljivostima droge, neobuzdanog konzumizma, različitim oblicima nasilja, besmislu i očaju. Pokušajte moliti za djecu i s djecom odgajajući ih za tu svakodnevnu obiteljsku stanku. Nije krunica čarobni štapić, ali je svakako važna duhovna pomoć.

Krunica je veliko duhovno blago koje kršćanska zajednica treba ponovno otkriti. I moliti u svjetlu Svetoga pisma, u skladu s liturgijom i u ozračju svoje svakodnevne. Tekst završava osobnim Papinim obraćanjem: "Obracam se osobito vama, draga subraćo biskupi, svećenici i đakoni, i vama pastoralni djelatnici, koji ste zauzeti u različitim službama, da po osobnom iskustvu ljepote krunice postanete

njezini revni promicatelji. - Uzdám se u vas, teolozi, da ćete svojim mudrim i ozbiljnim promišljanjem, utemeljenim na Božjoj riječi i osjetljivim za iskustvo kršćanskog naroda, moći otkriti biblijsko utemeljenje, duhovna bogatstva i pastoralnu vrijednost te tradicionalne molitve. - Računam na vas, redovnici i redovnice, koji ste na osobit način pozvani razmatrati Kristovo lice u Marijinoj školi. - Upirem svoje oči u vas, braćo i sestre svakog staleža, u vas, drage obitelji, u vas, bolesni i stari, u vas mladi: ponovno uzmite s pouzdanjem kronicu u ruke!" (br. 43).

Nediljko A. Ančić